

УДК 378.016: 784](072)
ББК Щ31 р30
М 54

Прищеп Олена Петрівна
викладач кафедри мистецьких дисциплін
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

КУРС «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ВОКАЛУ» ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Професійна підготовка майбутніх фахівців музичного мистецтва включає виховання їх вокальної культури. Викладач музичного мистецтва «може досягти певних успіхів лише за умови зростання вокальної культури, розвитку слуху та слухового досвіду, смаку і художньої фантазії, загалом при підвищенні його естетичних критеріїв» [1, с. 4]. За навчальною програмою студенти вивчають дисципліну «Постановка голосу». Практика навчання сольному співу розширена вивченням курсу «Методика викладання вокалу». Зразком для створення програми стала робоча програма навчального спецкурсу «Методика викладання вокалу» Київського університету імені Бориса Грінченка, розробник Пляченко Т. М. [2].

Метою навчальної дисципліни «Методика викладання вокалу» є формування готовності майбутніх фахівців музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності, що визначається рівнем оволодіння професійними компетентностями.

Основними завданнями «Методики викладання вокалу» є: усвідомлення студентами значення вокально-педагогічної діяльності як необхідної складової професійної діяльності; формування інтересу та потреби у вокально-педагогічній діяльності; формування вокально-педагогічної компетентності у сфері вокального мистецтва та вокальної педагогіки; опанування здатністю до самовдосконалення у вокально-педагогічній діяльності протягом життя.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти опановують знання про сутність та компоненти структури вокально-педагогічної діяльності; організаційно-методичні умови формування вокально-виконавської компетентності викладача вокалу; навчаються на практиці застосовувати теоретико-методичні знання з дисципліни; вивчають методи та прийоми викладання вокалу; готуються до ефективного здійснення вокально-педагогічної діяльності у процесі виконання своїх професійних обов'язків; націлюються на самовдосконалення у вокально-педагогічній діяльності упродовж життя.

Тематичний план навчальної дисципліни включає два модулі: лекційний та практичний. Лекційний модуль:

Тема 1. Основні завдання та принципи вокальної педагогіки.

1. Завдання та напрямки розвитку вокальної педагогіки. 2. Сучасні вимоги до викладача вокалу. 3. Основні принципи та методи розвитку співацького голосу. 4. Організація навчання у вокальному класі.

Тема 2. Співацький апарат: будова та функції звукоутворюючих органів.

1. Вікові особливості будови та розвитку співацького апарату. 2. Будова гортані та її робота під час співу. 3. Органи дихання. Артикуляційний апарат. Резонатори. 4. Процес звукоутворення. Положення звукоутворюючих органів під час співу.

Тема 3. Співацьке дихання.

1. Вокально-дихальний процес. 2. Типи співацького дихання 3. Опора дихання та звука. 4. Організація співацького дихання.

Тема 4. Вокально-художній звук.

1. Вокальний звук як фізичне явище. 2. Співацька позиція звука. 3. Атака співацького звука. 4. Вокально-художній звук.

Тема 5. Класифікація та коротка характеристика співацьких голосів.

1. Вікова періодизація розвитку співацького голосу. 2. Класифікація співацьких голосів. 3. Діапазон і регістри співацького голосу.

Тема 6. Форми і методи навчання у вокальному класі.

1. Структура заняття з вокалу. 2. Методика роботи над вокально-технічними вправами та вокалізами. 3. Робота над вокальними творами.

Практичний модуль:

Тема 1. Формування навчального вокального репертуару.

1. Добір вокально-технічного матеріалу, вокалізів для різних типів співацьких голосів, шкільного пісенного репертуару та українських народних пісень, романсів для різних типів співацьких голосів.

Тема 2. Методика роботи над вокальними вправами й вокалізами.

1. Вправи для розвитку співацького дихання і кантиленного співу.
2. Прийоми розширення робочого діапазону співака та рухливості голосу.
3. Вправи для розвитку вокальної дикції та артикуляції. 4. Методи роботи над вокалізами для різних типів голосів

Тема 3. Методика роботи над вокальними творами.

1. Методи засвоєння творів шкільного пісенного репертуару.
2. Методи роботи над українськими народними піснями. 3. Форми і методи роботи над романсами.

В умовах дистанційної форми навчання для зміцнення засвоєння лекційного матеріалу читання лекцій дублюється розповсюдженням серед студентів друкованого лекційного матеріалу, а також у форматі електронних презентацій. Для покращення підготовки студентів до практичних занять розроблена збірка методичних вказівок, які сприяють більш ґрунтовному вивченню курсу. Зміст методичних вказівок до практичних занять включає розробку кожного практичного заняття за схемою: план, методичні вказівки, рекомендована література, завдання для самостійного опрацювання.

Під час вивчення курсу наголошено, що вокальна педагогіка – багатопланова галузь, яка вирішує завдання вивчення основ теорії і методики формування, розвитку та збереження співацького голосу;

розвиток функціонального вокального слуху; формування виконавської майстерності та загальної вокальної культури.

Підкреслено, що вокальна педагогіка будується за декількома напрямками: розвиток голосового апарату; музична освіта; виховання художнього вокального смаку; одночасність та єдність розвитку усіх якостей співака; підтримка співацького тону. Усі ці частини пов'язані між собою і складають вокальну культуру співака. Серед них вихідними є розвиток голосу, тобто розвиток «музичного інструмента» співака, відпрацювання співацької техніки, без якої неможливо уявити виховання виконавської майстерності.

Розглянуто вимоги до викладача вокалу: володіння методологією розвитку співацького голосу; знання основ фоніатрії та фонопедії, основ психології та педагогіки; різноманітного за стильовими й жанровими ознаками вокального репертуару, вміння добирати та систематизувати його з урахуванням індивідуальних особливостей студента; знання форм і методів індивідуальної вокальної та ансамблевої роботи; знання специфіки вокального навчання у різних навчальних закладах; систематичне підвищення власної вокально-виконавської майстерності; володіння функціональним вокальним слухом; підвищення власного науково-методичного рівня.

Звертається увага на специфіку фахової діяльності педагога-вокаліста, яка має свої особливості: володіння методикою постановки різних типів голосів; поєднання вокальних та інструментальних навичок; поєднання педагогічної та концертно-виконавської діяльності.

Проаналізована структура заняття з вокалу: перевірка виконання завдання для самостійної роботи; коротка бесіда з питань теорії та методики співу; виконання комплексу вокально-технічних вправ; виконання вокалізу; робота над вокальними творами; підведення підсумків заняття; завдання для самостійної роботи. Детально розглянуто різноманітні методи роботи на кожному з етапів заняття з вокалу.

Практика дистанційного викладання дисципліни «Методика викладання вокалу» довела ефективність використаного методу навчання: лекції продубльовано друкованим лекційним матеріалом і електронними презентаціями, для підготовки до практичних занять студентам надано електронний варіант збірки методичних вказівок. Про це свідчать розгорнуті, повні, змістовні відповіді студентів.

Література:

1. Овчаренко Н. Основи вокальної методики: науково-методичний посібник. Кривий Ріг, 2006. 116 с.
2. Пляченко Т. М. Робоча програма навчального спецкурсу «Методика викладання вокалу» для студентів галузі знань 0202 «Мистецтво» спеціальності 8.02020401 «Музичне мистецтво» додаткової спеціалізації «Викладання вокалу» освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014.